

In deze nieuwsbrief

Pagina 1

Nieuwe tentoonstelling L'Chaim

Pagina 2

Afscheid Kees van den

Boogert

**Introductie nieuwe
voorzitter**

Pagina 3

Afscheid Piet

Wastenecker

Holocaustherdenking

Elburg

Uitgelicht:

Omerkalender

Pagina 4

**Nieuws
Intussen bij de
buren**

NIEUWSBRIEF VAN DE
STICHTING VRIENDEN VAN
MUSEUM SJOEL ELBURG

NR. 30
JANUARI 2022

Nieuwe tentoonstelling: L'Chaim

Tot en met 14 mei 2022 presenteert Museum Sjoel Elburg de bijzondere tentoonstelling *L'Chaim, cijfers, letters en symbolen* van Axel Veenendaal.

Axel kreeg zijn eerste lessen tekenen en schilderen al op jonge leeftijd van zijn vader, een begenadigd amateurkunstenaar. Potlood, pastelkrijt, gouache en olieverf waren materialen waar hij mee werkte en waar de drie kinderen Veenendaal wekelijks kennis mee maakten. De sport was om in één keer een portret neer te zetten zonder gum nodig te hebben. Perspectief, donker en licht, schetsen, mengen en nog veel meer kwamen vaak aan de orde.

Op het Van der Waals Lyceum in Amsterdam heeft tekenleraar Van den Berg een belangrijke en zeer stimulerende rol gespeeld. Na de HBS(A) volgde een lange autodidactische periode met een aantal workshops en masterclasses bij kunstenaars als Ellen de Meijer en Sam Drukker.

Axel schildert zowel in olieverf, acryl als tempera en verwerkt ook glasfiber, epoxy, composiet, metalen - zoals zink en lood - en bouwmaterialen

in zijn werk. Bij de constante zoektocht naar innovatie probeert hij telkens de grenzen van zijn kunnen te verleggen. Abstracten, (geabstraheerde) landschappen en portretten maken de wereld zoals hij die voelt en waarneemt zichtbaar.

Vanaf 2007 maakt hij schilderijen met joodse thema's, zijn 'Jewish Related Paintings'. Onderwerpen zijn impressies bij de Kotel (klaagmuur), portretten, woestijnlandschappen en symbolen als de Magen David en Hebreeuwse letters/woorden. Met name de Rimonim (granaatappels) spelen een belangrijke rol in zijn werk én in de tentoonstelling L'Chaim!

Sinds 2007 maakt hij ook werken in 3D. Loden beelden en werken in glasfiber/composiet, zink. Deze zijn o.a. tentoongesteld bij Galerie De Twee Pauwen Den Haag (2016), Mamilla Ave voetgangersgebied Jeruzalem (2018), Biblical Art Jeruzalem (heden).

Al ruim 15 jaar geeft hij in zijn prachtige atelier in Leusden les aan volwassenen (zowel beginners als gevorderden) die zich in de schilderkunst willen bekwamen.

Van links naar rechts: Menora / Zelfportret Axel Veenendaal / Magen David (davidster) / Rimon

Vrienden
Museum Sjoel Elburg

Kees van den Boogert neemt afscheid van Sjoel Elburg

Na meer dan vijftien jaar voorzitterschap neemt Kees van den Boogert afscheid van de Stichting Vrienden Sjoel Elburg, die in 2006 werd opgericht ter ondersteuning van Museum Sjoel Elburg. "Het is de kunst om het verhaal van de joodse geschiedenis aanschouwelijk te maken en over te dragen op jongere generaties, zodat het gaat leven en de jongeren van nu ook later betrokken blijven op de synagoge en het joodse leven in zijn totaliteit", zegt hij bij zijn vertrek.

Het is vanwege een praktische reden dat Kees van den Boogert afzwaait als voorzitter: hij en zijn vrouw verhuizen naar Amersfoort-Vathorst. En bovendien is het na zo'n jarenlange inzet voor de vriendenstichting gezond om plaats te maken voor een nieuw gezicht. Kees van den Boogert doet dat van harte en geeft de hamer door aan Han Schenau uit Nunspeet. Voordat Kees van den Boogert in 2002 in Elburg neerstreek, was hij verbonden geraakt met het jodendom. Tijdens zijn theologiastudie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) raakte hij gefascineerd door de exegese van het Oude en het Nieuwe Testament. In Kampen "heb ik het bijvak Judaïca gevolgd", vertelt hij, waarmee het fundament werd verstevigd voor zijn belangstelling voor het jodendom.

Vriendenbestuur

Als voorzitter van het Vriendenbestuur draaide hij van meet af aan mee. De vriendenclub, die onder anderen donateurs en sponsors werft, is belangrijk voor het museum. Via de Vrienden worden allerlei activiteiten op touw ge-

zet, zoals het aantrekken van vrijwilligers, het organiseren van lezingen en cursussen, het beheer van de museumwinkel en de bibliotheek. Zelf verzorgde hij jarenlang cursussen in het bovenzaltje van de Sjoel over allerlei aspecten van het jodendom.

Naar buiten treden

"Het sterke punt van ons museum is dat we de plaats van het jodendom in de mediene en de waarde hiervan in het verleden en ook voor ons in het heden, onder de aandacht kunnen brengen. Ik heb me bij die missie altijd goed thuis kunnen voelen." Hij hoopt dat de Stichting Vrienden van Museum Sjoel Elburg in de toekomst het cursusaanbod en de lezingen onverminderd kan laten doorgaan. "Dat is belangrijk voor je donateurs en je treedt er als museum mee naar buiten." Gemakkelijk is het niet om de belangstelling voor het jodendom vitaal te houden in een seculiere tijd. "Het is de kunst om het verhaal van de joodse geschiedenis aanschouwelijk te maken en over te dragen op jongere generaties. Zodat de jongeren van nu ook later betrokken blijven bij de synagoge en het joodse leven in zijn totaliteit", aldus Van den Boogert.

Sjema

Aan de zijde van Kees van den Boogert staat immer zijn vrouw Hetty. Beiden hebben over het jodendom veel geleerd tijdens hun verblijf in Israël. Het Sjema "Hoor Israël, de Heer is onze God, de Heer is de enige (de Heer is een)" zal hen in Amersfoort-Vathorst onverminderd blijven aanspreken. De hechte band die er met Elburg was, wordt fysiek dan wel verbroken, maar zal in hun hart een plaats blijven houden.

Marie Verheij-van Beijnum

De langere versie van dit artikel is te lezen op www.sjoelburg.nl.

Kees en Hetty van den Boogert

Nieuwe voorzitter vriendenbestuur stelt zich voor

Mijn naam is Han Schenau. Ik ben 61 jaar oud, en 40 jaar samen met Josien. Wij zijn gezegend met vier zoons, een dochter en acht kleinzoons. Mijn dagelijks werk heb ik sinds ruim drie jaar als predikant van de Christelijke Gereformeerde Icht-husgemeente te Nunspeet. Interesse in het Jodendom kan verschillende gemotiveerd zijn. Bij

mij komt die, behalve uit een cultureel geboeid zijn, vooral voort uit een diepe affiniteit met het geloofsgoed van het Joodse volk. Een van de mooie kanten van onze verhuizing naar de Veluwe vonden we al direct, dat hier nog veel sporen van het Jodendom te vinden zijn. Mét de spijt dat het veelal nog slechts sporen zijn. Graag zet ik mij, samen met mijn medebestuurleden van Vrienden Sjoel Elburg, in om niet alleen de herinnering aan maar ook de blijvende verbondenheid met het Joodse volk te dienen.

Han Schenau

Afscheid van een aimabel bestuurder

Hij was er bij op 21 december 2006 toen de Stichting Vrienden werd opgericht. Piet Wastenecker, een van de mannen van het eerste uur, bleef het bestuur trouw tot mei 2021. Een lange staat van dienst gemotiveerd door zijn liefde voor Israël en het Joodse volk.

Tijdens de vergaderingen was Piet geen man van veel woorden. Met een enkele goed geplaatste opmerking kon hij zijn zienswijze helder verwoorden. En altijd vanuit respect voor de opvattingen van zijn medebestuurders. Hij had onverminderd oog voor het werk

dat werd gedaan. Een compliment hier en een schouderklopje daar. Wij hebben Piet leren kennen als een hartelijk, trouw en betrokken bestuurder.

Gelukkig mag de Winkelcommissie van zijn inzet en kennis blijven profiteren. De inkoop van Israëlische producten is bij hem in goede handen.

Dank je wel Piet voor alles wat je voor ons bestuur hebt betekend, als bestuurder en als vriend.

Harry de Jonge

Elburg krijgt eigen Holocaustherdenking

Jaarlijks wordt de Holocaust herdacht op 27 januari. Dat gebeurt op vele plaatsen wereldwijd, nationaal (in Amsterdam) en op tal van plekken in Nederland. De behoefte ontstond om de herdenking ook in Elburg vorm te geven. Dat gaat in 2022 voor het eerst gebeuren.

Op initiatief van Museum Sjoel Elburg sprak een kring van betrokkenen in het afgelopen najaar de intentie uit om met elkaar de Holocaustherdenking te organiseren. Vervolgens werden de handen ineengeslagen om op donderdag 27 januari 16.00 uur de Holocaust te herdenken bij de plaquette met de namen van gedeporteerde joodse slachtoffers uit Elburg naast de ingang van het joodse kerkhof. Twee sprekers namens Museum Sjoel Elburg en de gemeente Elburg zullen een kort woord uitspreken. Leerlingen van het Lambertus Franken en het Van Kinsbergen College geven daarna invulling aan de herdenking.

De scholen zijn vrij wat betreft de invulling van de Holocaustherdenking en krijgen ondersteuning van Museum Sjoel

Elburg: informatie, een gastles, bezoek aan de Sjoel, een stadswandeling langs de voormalige joodse panden. Teun Breen, lid van het Sjoelbestuur en de werkgroep educatie: "Er zal een keuze gemaakt worden voor een gedeporteerde persoon (of gezin) uit Elburg, slachtoffer van de geschonden waarden als vrijheid en tolerantie." Hij voorzag het Van Kinsbergen College van de nodige informatie over de gedeporteerde joden Anna Schapira, de Steinhauers en de Forsters.

Aan het einde van de plechtigheid worden de namen van de joodse slachtoffers opgelezen door een leerling, met vermelding van sterfdatum en plaats. De aanwezigen mogen een steentje leggen op een plank of steen op het kerkhof; het nieuwe 'monument' blijft voorlopig achter het hek van de ingang van het kerkhof, misschien met aanduiding/ uitleg voor bezoekers van het kerkhof. Inwoners van Elburg en collega's van de scholen zijn welkom om de herdenking bij te wonen, met inachtneming van de coronamaatregelen.

Marie Verheij - van Beijnum

Agenda

Alle data onder voorbehoud

Tot 14 mei 2022

Tentoonstelling L'Chaim

Cijfers, letters en symbolen van Axel Veenendaal
Sjoel Elburg

24 maart

Lezing

Bart Wallet

'De bevrijding en daarna, over Joden in het naoorlogse Nederland'

Ichtuskerk

20.00 uur

28 april

Lezing Pauline Broekema

'Het uiterste der Zee, over de aangrijpende geschiedenis van twee Joodse families uit Appingedam.

Ichthuskerk

19.30 uur

De cursus "De joodse wortels van de christelijke eredienst" wordt verplaatst naar september/oktober 2022.

Uitgelicht uit de vaste opstelling: Omerkalender

In Museum Sjoel Elburg ligt een Omerkalender. Met behulp van deze kalender worden de dagen tussen Pesach (joods Pasen) en Sjavoet (het Wekenfeest) hardop geteld: het totale aantal dagen, en dan de weken en dagen. Bijvoorbeeld: vandaag is de achttiende dag van Omer, dat is twee weken en vier dagen.

Omertijd

Tussen Pesach en Sjavoet liggen zeven weken. Deze periode is de Omertijd en verwijst naar het Bijbelse voorschrift (Leviticus 23:15) om een korenschoof naar de Tempel in Jeruzalem te brengen en vervolgens zeven weken

lang te tellen tot Sjavoet, wanneer er offers gebracht worden van de nieuwe oogst. Nadat de verwoesting van de Tempel aan het brengen van offers een einde had gemaakt, bleef het tellen in gebruik. Gedurende de Omerperiode werd het Joodse volk in het verleden getroffen door tragedie. Zo stierven duizenden leerlingen van Rabbi Akiba in deze periode. Ook pogroms werden juist tijdens de paastijd gehouden, onder het motto 'de joden hebben Christus vermoord'. Feestvieren wordt daarom in de Omertijd vermeden. Sommige mannen laten als teken van rouw hun baard staan.

Bep de Waard - Ruijs

Omerkalender uit 1950. De maker is onbekend. Bruikleen Joods Historisch Museum, Amsterdam

Museum Sjoel Elburg adopteert namen gedeporteerde Elburgse Joden

Museum Sjoel Elburg adopteert de namen van de Joodse inwoners die in de Tweede Wereldoorlog vanuit Elburg zijn weggevoerd en vermoord. De namen zijn opgenomen in het Nationaal Holocaust Namenmonument in Amsterdam.

Namen	Geboortedatum	Identificatie	Land	Naam	Geboortedatum	Deportatiedatum	Land
David Boren	17-11-1872	18-10-1942	Saksen	Abraham de Lange	01-01-1893	10-10-1942	Australië
David Boren	20-01-1874	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange/De Vries	01-01-1893	10-10-1942	Saksen
Jacob Boren	21-01-1881	18-10-1942	Saksen	Johanna de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Saksen
David Boren	14-01-1883	18-10-1942	Saksen	Samuel de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Saksen
Isaac Boren	17-11-1873	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	21-01-1884	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1885	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1886	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1887	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1888	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1889	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1890	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1891	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1892	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1893	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1894	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1895	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1896	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1897	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1898	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1899	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië
Isaac Boren	17-11-1900	18-10-1942	Saksen	Isaac de Lange	10-01-1901	10-10-1942	Australië

Wij reageren hiermee op de mogelijkheid die het Nationaal Holocaust Namenmonument biedt om namen te adopteren van Joodse Nederlanders die in de Tweede Wereldoorlog zijn vermoord.

De adoptie van de namen is een eerbetoon aan de uit Elburg weggevoerde en vermoorde Joodse inwoners. Dit zijn er twintig. Hun namen staan ook vermeld op de plaquette in ons museum. Elburg kende veel meer Joodse inwoners, maar bij het begin van de oorlog waren velen al weggetrokken.*

Het Holocaust Namenmonument is een herdenkingsmonument aan de Weesperstraat in Amsterdam, in de voormalige Jodenbuurt. Het is het eerste nationale gedenkteken in Nederland waarop de namen van alle slachtoffers van de Holocaust staan vermeld.

De eenmalige bijdrage die voor de adoptie van deze namen wordt gevraagd, komt voor rekening van de Vrienden van Sjoel Elburg.
Harry de Jonge

*Willem van Norel. *Joods leven in Elburg* (2014) vermeldt de namen van de 72 in Elburg geboren joden die gedeporteerd zijn, 218-220.

Joden in naoorlogs Nederland

Het is een imposant standaardwerk de *Geschiedenis van de Joden in Nederland* dat in 2017 als een grondig herziene versie van de eerste uitgave uit 1995 verscheen. Historicus en hoogleraar Bart Wallet schrijft in dit boek onder meer over de tijd na 1945; een uiterst gevoelige periode.

Wallet snijdt pijnlijke onderwerpen aan, zoals 'de kinderkwestie'. Van staatswege werd de Voogdij-commissie voor Oorlogspleegkinderen ingesteld, die zo veel mogelijk kinderen van Joodse komaf wilde toewijzen aan christelijke pleegouders. En dat vanuit de overtuiging dat nu wel het leven van de kinderen was gered, maar ook hun ziel redding behoefde. De commissie stond hier lijnrecht tegenover de Joodse gemeenschap voor wie het vanzelfsprekend was dat de ruim 2000 kinderen zouden op-

groeien in een Joodse omgeving. Uiteindelijk werd het voorstel ingetrokken; maar de pijn in Joodse kring bleef, nog vele jaren.

In een interview met het Nederlands Dagblad zegt Wallet 'Als niet-jood hoor ik nergens bij. Ik ben geen zionist en geen antizionist, ik ben niet liberaal en niet orthodox. Ik ben historicus, ik probeer het verleden recht te doen en ik wil begrijpen waarom de dingen gingen zoals ze gingen. Als ik jood zou zijn, zou men mij wellicht makkelijker kunnen verwijten dat ik een ideologische agenda heb.'

Op donderdag 24 maart komt Bart Wallet naar Elburg en verzorgt hij een lezing over de Joden in naoorlogs Nederland.

Harry de Jonge

Intussen bij de burens: kunstcheque Rotary voor Boerderijmuseum

Voorzitter Harry Thijssen van de afdeling Rotary Oldebroek-Elburg heeft het Boerderijmuseum "de Bovenstreek" in Oldebroek verast met drie door de Noord-Veluwse schilder Jos Lussenburg vervaardigde kunstwerken. Nicolet Hoorn, voorzitter van het Boerderijmuseum, zegt blij te zijn met de drie schilderijen. "Deze schilderijen passen heel mooi bij ons museum. Sterker, Jos Lussenburg zou ideeën voor de werken bij ons op het erf aan de Bovenstraatweg 10A in Oldebroek opgedaan kunnen hebben."

Steun de Vrienden van Museum Sjoel Elburg

NL83ABNA0533047919
t.n.v.
Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg

Voor (periodieke) schenkingen is slechts een onderlinge overeenkomst nodig. U kunt hiervoor contact opnemen met onze secretaris.

Giften aan een culturele instelling zijn voor 125% aftrekbaar bij uw aangifte inkomstenbelasting.

De Stichting Vrienden van Museum Sjoel Elburg is eind 2006 opgericht ter ondersteuning van Museum Sjoel Elburg.

De Stichting ondersteunt de zogenaamde 'moederstichting' die het museum en de collectie beheert.

Tot de taken van de 'Vrienden' behoort o.a. het werven van donateurs, suppoosten en gidsen, het organiseren van lezingen, excursies en rondleidingen.

Het secretariaat is gevestigd:
Graaf Hendriksteeg 2
8081 CH Elburg
tel.: 0525-685 564
E-mail:
vrienden@sjoelburg.nl

